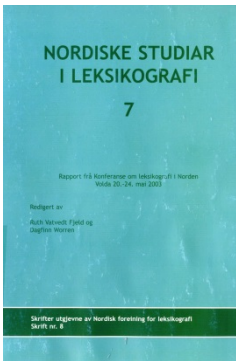

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Författaren Carl Jonas Love Almqvists Ordbok öfver svenska språket i dess närvarande skick (1842-44) och dess återutgivning	
Forfatter:	Sven-Göran Malmgren	
Kilde:	Nordiske Studier i Leksikografi 7, 2005, s. 279-286 Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden, Volda 20.-24. maj 2003	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive	

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Sven-Göran Malmgren

Författaren Carl Jonas Love Almqvists *Ordbok öfver svenska språket i dess närvarande skick* (1842–44) och dess återutgivning

In this article, the first printed defining dictionary that provides descriptions of a considerable part of the Swedish vocabulary (about 10 percent) is presented. This dictionary fragment was compiled in the 1840s by the great author Carl Jonas Love Almqvist. The first aim of the article is to show that there are several interesting lexicographical ideas in the dictionary fragment – ideas that have not been further developed in any more recent Swedish dictionary.

In the latter part of the article, some problems in connection with a modern, critical edition of the dictionary are discussed. For instance, which types of inconsistencies in the original edition should be corrected? The new edition of the dictionary will be part of a more or less total edition of Almqvist's works.

Inledning

Den första enspråkiga svenska definitionsordboken utkom i början av 1850-talet. Författare var lexikografen och översättaren A.F. Dalin, en av de verkligt stora i svensk lexikografihistoria. Helt utan föregångare var Dalins ordbok dock inte. Ungefär tio år tidigare hade den berömda författaren och skolmannen Carl Jonas Love Almqvist påbörjat ett liknande projekt och han hade utkommit med två häften av sin *Ordbok öfver svenska språket i dess närvarande skick*, omfattande orden mellan *a* och *brambär*. Tyvärr blev dock artikeln **brambär** den sista Almqvist färdigställde, men hans ordboksfragment innehåller många goda idéer och kom att få viss betydelse för Dalins ordbok och därmed för många senare svenska ordböcker.¹

Almqvist är en av Sveriges stora författare och hans omfattande produktion håller på att ges ut i en vetenskaplig edition, *Samlade verk*. Inom ramen för denna edition kommer även Almqvists ordboksfragment att återutges. I den här uppsatsen kommer jag dels att ge en allmän beskrivning av ordboksfragmentet (som för enkelhets skull kallas *ordbok* i fortsättningen), dels att diskutera några problem i samband med återutgivningen. Inledningsvis ges också några biografiska data om Almqvist.

Om Almqvists liv

Carl Jonas Love Almqvist föddes 1793. Som ung verkade han som informator, bl.a. i Finland, och sedan under några år i ett ämbetsverk. I slutet av 1820-talet etablerade han sig som lärare på en experimentskola och blev senare skolans rektor. Under 1830-talet skrev han

läroböcker i skilda ämnen men också en mängd skönlitterära verk, av vilka det mest kända torde vara *Det går an* (1839). I början av 1840-talet förlorade han sin rektorstjänst och var därmed hänvisad till att leva på sin penna, som journalist och författare – och en tid som ordboksredaktör. Mot slutet av 1840-talet fick han allt sämre affärer och blev dessutom mer och mer utfrysad på grund av sin politiska radikalism. År 1851 tvingades han fly till Amerika, miss-tänkt för giftmordsförsök. Han avled 1866 utan att ha återsett sitt hemland.

Almqvists ordbok

Till det värdefullaste i Almqvists ordbok hör inledningen, där en mängd metalexikografiska problem diskuteras på ett insiktsfullt sätt. Almqvist tar först upp lemmaurvalet och motiverar sin ambition att behandla en mängd facktermer som inte tagits upp i tidigare svenska ordböcker. I annat sammanhang, i ett brev till en kollega, beskriver han på ett målande och humoristiskt sätt det fältarbete han utfört för att hitta facktermer, eller med hans egen terminologi «hantverksord»:

Hvad som i hittills varande Svenska Ordsamlingar mest saknas, är Ord inom Yrken af alla slag. Jag har till erhållande af sådana underkastat mig den mödan, att sätta mig inne hos verkmästare af alla slag, aflura (förlåt ordet – det finns icke heller i ordboken) dem deras ordasätt under arbetet och derå uppsätta förteckningar. (Cit. efter Malmgren 1988.)

Mycket intressant är Almqvists diskussion i inledningen om nyttan med ordboken. Han tar upp den vanliga invändningen att vardagliga ord som *baka* och *hämta* inte behöver förklaras eftersom den normale språkbrukaren har tillräcklig kunskap om dem ändå. Men han hävdar att denna kunskap ofta «hvilar i en dunkel känsla, i en språkinstinkt, i ett gehör, som visserligen leder honom ganska tillräckligt i livets vanliga göromål, men lämnar honom i osäkerhet rörande tusentals för vårt språk alldeles egna bestämningar, vidden för ordens betydelser, gränssorna, hvarinom dessa hålla sig, de flera slag af meningar ett och samma ord kan hafva /.../» (s. III). I detta sammanhang kommer han in på skillnaden mellan poesins och vetenskapens språk:

Det är min öfvertygelse, att i anseende till många ämnen är det för människan nyttigare, ljufligare och skönare, då de, oantastade af ett för stort medvetande, få hvila under en slöja, som skänker dem behaget och lyckan af en halfdager, i stället för full dager. All möjlighet af perspektiv i poesi, lika väl som i måleri, hvilar härpå: ingen fantasiskildring skulle kunna vara pittoresk det förutan. (S. III.)

Men för det vetenskapliga språket och förståelsen av vetenskaplig framställning gäller andra krav:

Hon måste rätt och slätt *klart veta* hvad hvarje ord *betyder*, och bruka det i sträng enlighet med denna betydelse. All artistisk vibration får icke här vara; det är frågan om dissektion. I det vetenskapliga språket består saken icke uti att måla sitt ämne, men att mörda det. Orden skola således i konsten brukas som penslar, men i vetenskapen som dolkar. (S. IV.)

Almqvist lyckas här ge ett snarast poetiskt uttryck åt skillnaden mellan allmänspråk och fack-

språk (eller «vetenskapligt språk»); vad hans pensel- och knivmetaforer syftar på är ju väsentligen *vag* resp. *icke-vag* betydelse. Huruvida hans argumentation är relevant för diskussionen om vardagsord och deras beskrivning i ordböcker är kanske inte helt klart. Men han har ytterligare ett – originellt – argument för ståndpunkten att också upplysningar om allmänt bekanta ord bör tas upp i ordböcker. (Argumentet gäller uttalsuppgifter men kan lätt generaliseras.)

Skulle vi, till exempel, i våra dagar ega en ordbok öfver svenskan i Gustaf I:s tid med utsatta *ljud* för alla ord, utvisande huru de *då* läto; hvilken skatt skulle det icke vara för oss i språkväg? (S. X.)

Med andra ord: en ordboksförfattare bör enligt Almqvist skriva inte bara för samtida användare, utan också med tanke på framtida språkforskare som kan behöva hans ordbok som historiskt källmaterial.

Också många av artiklarna i Almqvists ordbok är värda ett närmare studium. Vi får här nöja oss här med några smakprov, huvudsakligen från artiklar som innehåller lexikografiska innovationer eller lexikografiska uppgifter som oftast saknas i senare ordböcker.

För det första observerar man lätt att Almqvists ordbok innehåller mycket noggranna uppgifter om verbens syntax; man kan t.o.m. säga att den innehåller embryot till en svensk valensordbok. Så här ser ett utdrag ur artikeln **Borsta** ut:

Borsta /.../ Verbets objekt är icke sjelfva det föremål eller ämne, som med borsten borttages (fläckarne, smutsen), utan den sak, hvarifrån det tages; t.ex. «borsta rocken, stöflarne» (man kan ej säga: «borsta fläckarne»). /.../

För det andra ger Almqvist inte sällan explicita uppgifter om subtila semantiska skillnader mellan ord som nästan är synonymymer. Se t.ex. artikeln **Aflida**:

Aflida /.../ Skillnaden emellan uttrycken dö och aflida är den, att då Dö betyder handlingen i sjelfva ögonblicket då lifvet upphör; så kan man med Aflida utmärka en långvarigare händelse, ett aftynande småningom, som slutar med död. /.../

Distinktiv synonymi av detta slag är självklart värdefull men sällsynt förekommande t.o.m. i inlärningsordböcker, där de skulle göra den största nyttan. (Ett vackert undantag är *Longman Language Activator*, se Ohlander 1995.)

För det tredje påminner Almqvist oss ibland om att han också är skönlitterär författare genom att illustrera polysemin inom ett och samma uppslagsord med formliga små dialoger eller berättelser, som i artikeln **bildhuggeri**:

Bildhuggeri /.../ «Hvart ämnar du dig? Jag tänker gå till Bildhuggeriet (bem. 2. b.) derborta. Jag vill se, om Q. ännu fått sitt bildhuggeri (2. a.) i ordning. Han har vecka ut och vecka in nu i snart tio år varit upptagen af bildhuggeri (2. c.); så att det bör väl blifva något utaf. Jag tycker om, att han egnat sig åt bildhuggeri (2. d.), ty det är en ganska lönande konst. Jag sätter också bildhuggeriet (bem. 1 a och b) mycket högt /.../

Även utan att ha läst definitionerna, som här utelämnats, förstår man att bemärkelse 1 är 'bildhuggarkonst', bemärkelse 2a 'verk av bildhuggare', bemärkelse 2b 'bildhuggarateljé' etc.

Slutligen kan Almqvists tes om samtidsordboken som potentiell historisk källa tillämpas på hans egen ordbok. Förvisso håller den måttet som sådan; de många hänvisningarna till ordboken i de tidiga SAOB-banden vittnar om det. Till yttermera visso finner man i Almqvists ordbok inte sällan uppgifter om det svenska ordförrådet vid 1800-talets mitt som inte går att utläsa ur SAOB. Så i artikeln **basera**:

Basera /.../ [Ordet] förekommer föga och är på utgång ur språket. /.../ de svenska verberna Grunda och Grundlägga intaga allt mera det utländskas rum.

I SAOB anges verbet som nytt i svenskan på 1840-talet, och inga bruklighetsinskränkingar ges. Att döma av Almqvists ordbok kan ordet vara äldre, kanske vanligt under en period före 1840-talet men ovanligt på 1840-talet. Men om ordet var «på utgång ur språket» på 1840-talet, kan man konstatera att det gjorde en strålande comeback längre fram, senast under 1900-talet.

Om återutgivningen av Almqvists ordbok

En viktig omständighet i samband med utgivningen av *Samlade verk* är att nästan inga handskrivna manuskript av Almqvist har bevarats. Det betyder dock inte att det bara är att trycka om vilka exemplar av t.ex. förstautgåvorna som helst. Almqvist hörde till de författare som vill övervaka hela tryckningsproceduren i detalj, och det hände ganska ofta att han, när en bok redan var tryckt och t.o.m. bunden, ville ändra en eller annan formulering. Lösningen på det problemet var att skära ut ett blad (en s.k. kancelland) och klistra in ett nytt blad med de ändrade formuleringarna (en s.k. kancellans). Följaktligen måste utgivaren av en volym i *Samlade verk* teoretiskt gå igenom alla bevarade exemplar av de upplagor som trycktes under Almqvists livstid, i jakt på eventuella kancellanser och kancellander. I praktiken får dock detta detektivarbete oftast inskränka sig till en genomgång av kanske något tiotal någorlunda lätt åtkomliga exemplar.²

Den filologiska delen av utgivningsarbetet är sålunda förhållandevis överkomlig. Det huvudsakliga problemet är att avgöra vad som är oavsiktliga tryckfel och inkonsekvenser och vad som är avsiktlig variation, t.ex. stavningsvariation. Men även så finns åtskilliga svårnäckta problem, inte minst med tanke på att Almqvist hade en uttalad ambition, åtminstone i sina skönlitterära verk, att karakterisera sina diktade figurer med hjälp av bl.a. ortografi och interpunktion. Han skriver t.ex. i ett brev:

Om man rätt begagnar saken, så har man i interpunktionen ett stort medel att nuancera känslors och tankars uttryck. /.../ Jag brukar äfven för detta ändamål ett varierat bokstafveringssätt. Så skall [man] finna, att i pjesen Godolphin står f-ljudet uttryckt med ph i en mängd utl. ord /.../, hvilka jag eljest skrifer med f; och bokstafven c bibehålles i en mängd ord, der jag annars har k /.../

Jag nyttjar t.ex. *sträng* eller *tät* kommatering, för att dramatiskt skildra en Person, som har den karakteren att uttrycka sig torrt, lakoniskt, kraftigt, pedantiskt. En ung, glad flickas dialog, deremot, måste vara löst eller glest kommaterad, den flyter icke eljest. (Cit. efter Burman 1999:88.)

Sådana Almqvistcitat manar till försiktighet när det gäller konsekvensändringar; även till

synes grava inkonsekvenser – och möjligen t.o.m. tryckfel – *kan* vara avsiktliga. Dock ser det ut som om de principer som ställs upp i brevet i huvudsak är tänkta att tillämpas i Almqvists *skönlitterära* verk.

Av ordbokens inledning framgår det att Almqvist inte var nöjd med tryckeriets arbete. En komplicerande omständighet var att tryckeriet låg i Örebro, 25 mil från Stockholm där Almqvist bodde. Så här skriver han:

Aflägsenheten från tryckningsorten har försakat att ett antal tryckfel insmugit sig, särdeles af accenter. De finnas rättade på blad, som särskildt åtfölja häftena; och anhåller man, att läsaren, före bokens begagnande ville taga rättelserna i beaktande. /.../

Då förf. i allmänhet för hela sitt arbete vågar hoppas på kritikens öfverseende, då väl ingen, som billigt tager svårigheterna i betraktande, lärer fordra att första steget på en förut obanad väg skall kunna vara felritt; så begär han detta i synnerhet för verkets början. Om man vill efterse i äldre, äfven de bäst anskrifna ordböcker hos oss, skall man i redaktionsformen, uttryckssätten och bearbetningen upptäcka flerfaldiga olikheter i begynnelsen emot för midtuti och vid slutet, hvilket allt tydligen visar, att förf:ne under sjelfva arbetets gång utvecklat och format sitt föredrag i mycket. (S. XXIV.)

En noggrann genomgång av hela ordboken, ord för ord, visar att Almqvist ingalunda överdriver; ordboken *är* slarvigt tryckt. Detta skulle snarast tala mot en alltför stor trohet mot bas-texten vid behandlingen av misstänkta inkonsekvenser och tryckfel.

Vi ska nu se dels på uppenbara tryckfel och konsekvensfel, som utan tvekan bör korrigeras i den kritiska utgåvan, dels på tveksamma fall, inkonsekvenser och eventuella tryckfel, som kanske inte ändras men som kan föranleda en kommentar, dels slutligen på inkonsekvenser m.m. som kan vara avsiktliga och troligen inte bör rättas.

Uppenbara tryckfel och inkonsekvenser

Här är först några exempel på rätt uppenbara tryckfel och inkonsekvenser i bastexten (*u.* är förkortning för «uttal»):

- (1) **Accentuera**, *u.* ákksäntuèra /.../
- (2) **Armera**, *u.* arméra /.../
- (3) **Arrendera**, *u.* àrrändéra /.../
- (4) **Aukorisation**, *n.* auktórisatschón /.../
- (5) **Afklaga** /.../ Genom klagomål få bort en person ämbete /.../
- (6) **Aldrig** /.../ Om du också vore aldrig den. så knäpper jag dig.
- (7) **Binnet** /.../ Ett slags sjukdom, som besvärar stolgången. (Bindet?) /.../

I de fyra första exemplen står uttalsangivelserna i fokus. Verb på *-era* har i nutida standardsvenska akut accent (´) på näst sista stavelsen. På Almqvists tid varierade troligen uttalet, och själv föredrog han grav accent som det «finare» uttalet (med Almqvists notation *-èra*). Det framgår också av inledningen (s. XXV), att Almqvist är medveten om att avvikelser från denna uttalsangivelse förekommer i början av första häftet och att de korrigeras på ett särskilt rättelseblad. Emellertid har Almqvist inte korrigerat på långt när alla sådana felaktigheter, och det torde stå klart att detta bör göras i den vetenskapliga utgåvan. Det bör alltså stå «akksän-tuèra», «armèra» och «arrendèra» där. I det fjärde exemplet ges två huvudtryck fastän ordet inte är sammansatt. Vid analoga ord anges tryck enbart på sista stavelsen, varför man nog vågar ändra i det aktuella fallet. Dessutom är stavningen av uppslagsformen orimlig och förkortningen *u.* har råkat bli *n.* Vi har här att göra med en kort artikel med två uppenbara och ett troligt tryckfel!

I det femte och sjätte exemplet är definitionen resp. språkprovet syntaktiskt omöjliga. Det måste saknas en preposition (*från*) mellan *person* och *ämbete* i exempel (5), och punkten i exempel (6) ska rimligen bytas ut mot ett kommatecken.

Det sjunde exemplet är en smula komiskt. Troligen har en arbetsanteckning («Bindet?» – dvs. Almqvist frågar sig om en alternativ stavning bör föredras) från ett tidigt manuskriptstadium råkat komma med i det manuskript som tryckeriet fått, och därmed också kommit med i den tryckta ordboken.

Möjliga fel som kanske inte ska rättas

Vi tar nu upp några mer tveksamma fall:

(8) **Annex** /.../ Den sednare kallas *Moderförsamling* till Annexet, och dess prest är kyrkoherde, då deremot Anexets är komminister. /.../

(9) **Axevalla-hed** /.../ mönstrings- och exercis plats /.../

(10) **Aprilväder**, *u.* aprill'vä'där /.../

(11) **Baldersbrå**, *u.* bældärsbrå' /.../

I exempel (8) träffar vi på ett fall av ortografisk inkonsekvens, *Annex/Anex*. Även med kännedom om Almqvists förkärlek för ortografisk variation som stilmedel är det nästan omöjligt att föreställa sig att variationen i artikeln **Annex** skulle vara avsiktlig. Exempel (9) innehåller en egendomlig, i övrigt knappast belagd särskrivning av ordet *exercisplats*, men kanske kunde sådana accepteras på Almqvists tid i den här aktuella typen av elliptiska samordningar.

I de två sista exemplen anger Almqvist akut accent i stället för väntad grav i sammansättningarnas förleder. SAOB tar upp Almqvists uttalsangivelse som ett (sällsynt) sidouttal i artikeln **baldersbrå**, men i artikeln **aprilväder** ger SAOB enbart uttalet med grav accent. Betyder det att SAOB-redaktionen – så tidigt som ca 1900 – bedömt Almqvists uttalsuppgift som felaktig? Är detta i så fall något man bör ta hänsyn till i den kritiska utgåvan? Svaret är inte självklart.

Inkonsekvenser och egendomliga former som troligen inte ska rättas

Till sist tar vi upp några exempel på inkonsekvenser och avvikande former som nog inte ska ändras:

(12) **Abdication** /.../ Förekommer i några sammansättningar, såsom: *Abdikations-akt* /.../

(13) **Abbotlig** /.../ t.ex. *Abbotlig värdighet, hus* o.s.v. /.../

(14) **Afskrifva** /.../ fördubbla en handling eller dokument /.../

(15) **Benpipa** /.../ Häraf finnes tvenne särskilda: /.../

(16) **Alingsås** /.../ Stad i Westergötland /.../

(17) **Borås** /.../ Stad i Vestergötland /.../

I exempel (12) stöter vi åter på ortografisk variation. I det här fallet kan den emellertid mycket väl vara avsiktlig, eftersom den försvenskade stavningen *Abdikation* används när ordet ingår som led i en sammansättning med ett inhemskt ord. I exempel (13) och (14) finner vi samordnade konstruktioner med en sorts kongruensfel (korrekt t.ex. «en handling eller ett dokument»), men kanske var denna rätt lindriga «feltyp» helt accepterad på Almqvists tid. Även i exempel (15) träffar vi på utebliven (verb)kongruens (> *Häraf finnas*), men man kan nog säga att denna inkongruens gynnas av själva konstruktionstypen och av det «existentiella» verbet, och förmodligen var den inte helt ovanlig.

Exempel (16) och (17) ger prov på ortografisk variation vid egennamn. En närmare granskning av hela ordboken visar att Almqvist föredrar stavningen *Westergötland* i första häftet och stavningen *Vestergötland* i andra häftet. Det är således möjligt att han har ändrat uppfattning om den korrekta stavningen under arbetets gång. Det ska nog i så fall återspeglas i den kritiska utgåvan, dvs. ingen ändring bör företas.

Slutord

Äldre ordböcker är ofta intressanta inte bara från lärdomshistorisk synpunkt. Inte sällan innehåller de uppslag som aldrig förts vidare i senare ordböcker men som vore värda att ta vara på. Jag hoppas ha visat att Almqvists ordbok är ett exempel på detta och att återutgivningen av ordboken har ett klart lexikografiskt intresse – även bortsett från att denna återutgivning är nödvändig för att göra bilden av ett av de största svenska författarskapen fullständig.

Jämfört med bastexterna till andra Almqvistvolymerna som givits ut i Samlade verk är mängden av tryckfel och inkonsekvenser i den här aktuella bastexten närmast bedövande (jfr den ovan diskuterade artikeln **auk(t)orisation**). Det är inte särskilt överraskande; det är långt mödosammare att korrekturläsa en ordbok än t.ex. ett skönlitterärt verk. Frågan är vilka konsekvenser detta bör få för utgivningsprinciperna i det aktuella fallet. Med vetskap om att tryckeriet svarat för ett rätt slarvigt arbete, något som Almqvist själv påtalat, är det möjligt att man bör vara något mindre försiktig med konsekvensändringar än vad som normalt är fallet vid återutgivningen av Almqvists arbeten inom ramen för Samlade verk.

Litteratur

- Almqvist, Carl Jonas Love 1842–44: *Ordbok öfver svenska språket i dess närvarande skick*. Örebro.
- Burman, Lars 1999: Det enkla valet. Följderna av en oproblematisk textsituation. I: Lars Burman & Barbro Ståhle Sjönell (red.), *Vid texternas vägs-käl. Textkritiska uppsatser. Bidrag till en konferens anordnad av Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer 16–18 oktober 1998*. Stockholm. S. 83–99.
- Dalin, A.F. 1850–53: *Ordbok öfver svenska språket*. Stockholm.
- Hannesdóttir, Anna Helga 1998: *Lexikografihistorisk spegel. Den enspråkiga svenska lexikografins utveckling ur den tvåspråkiga*. Göteborg.
- Longman Language Activator – the World's First Production Dictionary*. Editorial Director: Della Summers. London 1993.
- Malmgren, Sven-Göran 1988: Almqvist, Dalin och den svenska definitionsordbokens födelse. I: Gertrud Pettersson (red.), *Studier i svensk språkhistoria*. Lund. S. 195–214.
- Ohlander, Sölve 1995: Le mot juste? Några tankar kring «världens första produktionslexikon». I: *LexicoNordica* 2. S. 237–259.
- SAOB=*Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien*. Lund 1893–.

Noter

1. För utförligare beskrivningar av Almqvists ordboksfragment och Dalins ordbok se Hannesdóttir (1998) och Malmgren (1988). Den inledande allmänna beskrivningen av Almqvists ordbok i denna uppsats bygger delvis på Malmgren (1988).
2. Se vidare Burman (1999:95ff.). Också i det exemplar som jag använt mig av och som kommer att utgöra grunden för den kritiska utgåvan (den s.k. bastexten), finns kancellanser (s. 87–88 och 95–96). Det vore alltså intressant att hitta ett exemplar med de ursprungliga sidorna, kancellanderna, men sökandet efter ett sådant exemplar har ännu inte givit något resultat. Det är ju inte heller säkert att ett sådant exemplar existerar; det är fullt möjligt att Almqvist lyckats förse samtliga exemplar med det nya bladet, kancellansen.